

حجت‌الاسلام سیدجواد بهشتی
کارشناس مذهبی

قرآن کریم در چهار یا پنج آیه می‌فرماید: «هدف از ازدواج، آرامش انسان است»؛ چنان‌که در آیه ۲۱ سوره مبارک روم می‌فرماید: «وَمِنْ آيَاتِهِ اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا لِّيَسْكُنُوا اِلَيْهَا»؛ از نشانه‌های خدا آن است که از جنس خود شما همسرانی برای شما آفریده است تا آرامش پیدا کنید. مفسر بزرگ قرآن، علامه طباطبایی، در تفسیرالمیزان، جلد ۱۶، صفحه ۱۶۶ می‌گوید: «هریک از زن و مرد به دستگاه خاصی مجهز شده است، به‌گونه‌ای‌که در عمل، کار دیگری را تکمیل می‌کند و تولید نسل، برآیندی از مجموع آن دو نفر است، پس هر یک از زن و مرد، فی‌نفسه ناقص و نیازمند دیگری است.»

خداوند براساس حکمت خود، زن و مرد را به‌گونه‌ای خلق کرده است که نیازمند یکدیگر هستند و درکنار هم یک واحد کامل را تشکیل می‌دهند. به‌دلیل همین نقص و نیازمندی است که هر دو به‌سوی یکدیگر کشیده می‌شوند، گرایش و ربایشی که خدا قرار داده است تا با پیوند، آرامش پیدا شود؛ زیرا انسان کمال‌گراست و در مسیر تأمین این میل، تلاش می‌کند هر آنچه ندارد، به‌دست بیاورد؛ برای مثال مرد در زن و زن در مرد، نیازهایی را می‌بیند و چون هر دوی این‌ها دربی کمال خود و رفع نواقص هستند، به‌سمت چیزی که این میل را پاسخ دهد، کشش می‌یابند. یکی از اهداف مهم ازدواج در اسلام، آن است که با تشکیل خانواده، نیروی مضاعفی برای حرکت ایجاد می‌شود.

ممکن است سؤال شود چطور دل به‌سمت کسی که تا چند روز و چند ماه قبل نمی‌شناختیم، متمایل می‌شود؟ در پاسخ باید گفت؛ این، کار خداست. یا با خواندن صیغه عقد، پیوند بین دل‌ها به‌دست خدا رخ می‌دهد. علامه طباطبایی می‌گوید: خانواده یکی از بارزترین جلوه‌های مودت و رحمت است که از یک طرف زوجین را به‌همدیگر پیوند می‌زند و ازسوی دیگر آن‌ها را در خدمت بچه‌ها قرار می‌دهد. اوج محبت و مودت آنجاست که مرد از خواب و خوراک می‌زند و چند شیفت کار می‌کند تا زن و بچه در راحتی و آسایش باشند و درمقابل، زن هم از خواب و خوراک می‌زند تا بچه‌ها در آرامش، رشد و مسیر کمال را طی کنند. پیامبر(ص) خانواده را میدانی برای رشد اخلاق می‌دانند. امام‌رضا(ع) نیز در حدیثی عجیب می‌فرمایند: «حتی اگر هیچ آیه‌ای برای ازدواج نبود، حتی اگر سنت پیامبر(ص) و این همه روایت نبود، لکن فایده‌هایی که در ازدواج هست، هر عاقل خردمندی را به آن علاقه‌مند می‌کرد.»

اما درباره فواید ازدواج باید گفت نیکی به نزدیکان در فضای خانواده شکل می‌گیرد، پیوند دل‌ها در سایه ازدواج معنا پیدا می‌کند، همچنین است افزایش جمعیت، سازندگی‌های اخلاقی و رشد فردی و اجتماعی. امام‌هادی(ع) می‌فرمایند: «خداوند این ازدواج را، وصلت را، مایه الفت دل‌ها و پیوستگی نسب قرار داد. به واسطه این ازدواج، ریشه‌های خویشاوندی شکل می‌گیرد، مهر و محبت مایه پیدا می‌کند.»

فراتر از این در ازدواج، گسترش آرمان توحید نهفته است، چنان‌که از پیامبر اکرم(ص) نقل است که: امید است (در سایه ازدواج) خداوند به دختران و پسران، فرزندی بدهد که زمین را به گفتن لااله الا... سنگین کند.

یکی دیگر از مهم‌ترین برکات ازدواج در اوان جوانی، حفظ دوسوم دین است. اسلام نمی‌گوید حفظ غریزه، بلکه از حفظ دین حرف می‌زند؛ برای همین هم شیطان از ازدواج خشمگین می‌شود و ناله «وای بر من» سر می‌دهد.

این همه اهمیت نشان می‌دهد که ما نباید از امر ازدواج جوانان و بسترسازی برای آن غافل شویم. مجلس، دولت، مردم و نهادهای مختلف باید پای کار ازدواج بیایند و مسئولیت خود را در این باره انجام دهند. ما باید معارف دین درباره ازدواج و تشکیل خانواده را بیان کنیم و درباره اهمیت ازدواج و راه صحیح و موفق آن، کار فرهنگی انجام دهیم.

طیبه اشرفی | از مهم‌ترین پیوندها و تعاملات انسانی که آموزه‌های دینی ما به‌شدت بر آن تأکید دارند، ازدواج است و لذا برای آن شرایط، مؤلفه‌ها و آدابی را توصیه می‌کنند.

پیامبر خدا(ص) فرمودند: «کسی که ازدواج کند، نصف دینش را حفظ کرده است.»

(مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۱۵۴)

پیامبر اکرم(ص) می‌فرمایند: «درهای رحمت آسمانی در چهار وقت گشوده می‌شود: موقع بارش باران، زمانی که فرزند به چهره پدر و مادرش می‌نگرد، هنگام گشوده شدن در کعبه، هنگام برپایی مراسم عقد و عروسی.»

(بجاء الانوار، ج ۱۰۳، ص ۲۲۱)

امام صادق(ع) فرمودند: «هرکه از ترس فقر ازدواج نکند، به لطف خداوند بدگمان شده است؛ چراکه خداوند می‌فرماید: اگر آنان فقیر باشند، خداوند از فضل و کرم خود بی‌نیازشان می‌کند.»

(من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۲۵۱)

امیرالمؤمنین علی(ع) هم در این باره می‌فرمایند: «از بهترین شفاعت‌ها، شفاعت بین دو نفر در امر ازدواج است تا اینکه خداوند آنان را مجذوب یکدیگر کند.»

(وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۴۵)

آموزه‌های روایی، بهترین واسطه‌گری را وساطت در امر ازدواج معرفی کرده و برای آن آثار و خیرات بسیار برشمرده‌اند. امام صادق(ع) در این باره می‌فرمایند: «کسی که مجردی را تزویج کند و امکان ازدواج او را فراهم کند، از کسانی است که در قیامت، خداوند به آنان نظر لطف می‌کند.»

(وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۴۵)

مهم آنکه روایات، معیار ازدواج موفق را نه زیبایی می‌دانند و نه پول و مقام، بلکه بر دین‌داری در انتخاب همسر تأکید می‌کنند؛ از پیامبر خدا(ص) روایت است که فرمودند: «هرکه با زنی به خاطر مالش ازدواج کند، خداوند او را به وی مال و اگذار می‌کند و هرکه با او به خاطر جمال و زیبایی‌اش ازدواج کند، در او چیزی را که خوشایندش نیست، خواهد دید و هرکه با وی به‌خاطر دینش ازدواج کند، خداوند تمامی این مزایا را برای او جمع می‌کند»

(وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۳۱)

امام رضا(ع) نیز در این باره و در تأکید بر رعایت ملاک دین‌داری در ازدواج می‌فرمایند: «هنگامی که مردی از شما خواستگاری کرد که از دین و اخلاق او راضی بودید، به ازدواج با او رضایت دهید و مبادا فقر او تو را از این رضایت بازدارد.»

(میزان الحکمه، ج ۴، ص ۲۸۰)

ازدواج‌های آسمانی با راه‌حل‌های ساده زمینی

آمنه مستقیمی | تقویم مذهبی ما پر از مناسبت‌هایی است که هریک می‌تواند بهترین تلنگر برای حرکت در مدار سبک زندگی مؤمنانه و تلاش برای رسیدن به حیات طیبه‌ای باشد که قرآن برای ما در نظر دارد؛ مناسبت‌هایی مثل نخستین روز از ماه ذی‌الحجه که به سالروز ازدواج آسمانی امیرالمؤمنین(ع) و حضرت زهرا(ص) مزین است. به مناسبت فرارسیدن این روز با حجت‌الاسلام والمسلمین محمدجواد نظامت، استاد حوزه و کارشناس مذهبی، درباره مؤلفه‌های ازدواج موفق در آموزه‌های دینی گفت‌وگو کرده‌ایم.

انتخابی بنیادی برای ازدواجی پایدار

در ازدواج باید نگاه و رویکرد تربیتی داشت. در انتخاب باید کسی را برگزید که بتواند مادر خوبی برای فرزندان ما باشد. اگر از همان ابتدا بنیان تشکیل خانواده بر پاکی و طهارت گذاشته شود، فضای مناسب برای تربیت فرزند فراهم می‌شود. در قرآن، تربیت به کاشت و برداشت تشبیه شده است؛ کاشتن زمان خاص خود را دارد و اگر دیر و خارج از فصل آن اقدام کنیم، فایده ندارد، البته برای آنکه کاشت به نتیجه برسد، باید صبوری کرد. قرآن کریم می‌فرماید: بعد از کاشت، بذر بالاخره جوانه می‌زند و روزبه‌روز تنومندتر می‌شود.

گذشت پلی استوار برای ازدواج

به همسری می‌توان تعبیر قرآنی لباس را اطلاق کرد که اهل عفو و بخشش باشد، اگر همسرش به یاد خدا افتاد، او را یاری کند؛ مثلاً اسباب نماز اول وقت و آرامش در عبادت را برای او فراهم کند، حافظ اموال او باشد، از بودن و حضور درکنار همسر خود راضی و خوشحال باشد نه مثل برخی همسران که سرشان در گوشه‌های همراه است و از کنار هم بودن، ناراحت هستند. علاوه بر این، همسران باید در هنگام عصبانیت، یکدیگر را راضی کنند.

از فرزندآوری غافل نشویم

تداوم و تکثیر نسل، از مهم‌ترین اهداف ازدواج در دین اسلام و فرزندآوری، مصداق عمل به سنت اهل بیت(ع) است. خانواده مثل یک باغ است؛ باغ بدون گل، ارزش ندارد. بچه‌ها گل‌های باغ خانواده هستند؛ گل‌هایی که زندگی ما را شاداب می‌کنند. دعای عبادالرحمان همین است که خدا یا به ما فرزند شایسته عطا کن! برای رسیدن به این فرزند باید در انتخاب دقت کرد. همسر شایسته برگزید و هدف را تربیت نسل صالح و مؤمن گذاشت. ما باید از خدا فرزند ی بخواهیم که عبد و مطیع خدا باشد، نه آنکه دغدغه‌مان زیبایی و قد فرزند باشد.

ازدواج، راه‌ورسم خود را دارد

بنابر آموزه‌های دینی ما، درصدد ازدواج برآمدن و انتخاب همسر، راه‌ورسم خاص خود را دارد؛ آقای‌ها اگر خواستند خواستگاری بروند، می‌توانند دو رکعت نماز (در هر رکعت سوره حمد و یاسین) بخوانند و سپس از خدا بخواهند همسری شایسته نصیب آن‌ها کند؛ به‌ویژه امروز که یافتن همسر خوب و صالح، سخت شده است و روش‌های سنتی مثل وساطت در امر ازدواج کمرنگ شده، سختی انتخاب همسر نیز بیشتر شده است. لذا توسل و توکل و دعا برای انتخاب صحیح، اهمیت بیشتر یافته است.

بهترین وساطت‌ها

از بهترین واسطه‌گری‌ها، وساطت در امر ازدواج است. البته نه با هر شرایطی و نه معرفی هر کسی به هر کسی؛ واسطه‌ها باید همدان سنجی اولیه کنند، دختر و پسرها هم اهل مشاوره و مطالعه و بررسی باشند و پس از آنکه شخصی برای ازدواج به آن‌ها معرفی شد، تأمل و دقت کنند. دعا هم در این باره بسیار مؤثر است. جوانان از خدا در دعا بخواهند: «اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي زَوْجَةً صَالِحَةً وَوَدُودًا وَلَوْذَا شُكُورًا قُتُوعًا غُيُورًا»؛ یعنی خدایا، همسری صالح، اهل ایمان و عفاف و پاک، ودود یعنی اهل وُد و دوستی بسیار و ولود یعنی زایا و فرزندان، روزی ما بگردان!

همسران موفق بی‌تفاوت نیستند

در این دعا به شکور بودن همسر اشاره شده است. شکور یعنی انسان اهل شکر باشد. قدر دارند و به زبان بیاورد و همسرش را تشویق کند. قنوع یعنی زیاد اهل قناعت باشد و غیور یعنی دربرابر همسرش بی‌تفاوت نباشد. قرآن می‌گوید زن و شوهر برای هم حکم لباس می‌دارند: «هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لِهِنَّ»؛ هیچ فردی دربرابر لباس خود بی‌تفاوت نیست، این لباس هم می‌پوشاند، هم زینت است و هم آدمی را از سرما و گرما محافظت می‌کند.

امام صادق(ع)
الشَّحُّ الْمَطَاعُ، سَوْءُ الظَّنِّ بِاللَّهِ عَزَّوَجَلَّ.

چیرگی بخل، [برخاسته از] بدگمانی به خداوند عوجل است.
(الخصال، ص ۸۴).

وقت محدود

سه شیوه هر روز بخوانید. اول: اصل زیارت عاشورا این است که به‌طور کامل خوانده شود. دوم: بر اساس روایات اگر کسی وقتش کم بود، می‌تواند فراز لعن را یک بار بخواند و بعد بگوید: تسعة و تسعون مَرَّةً (یعنی ۹۹ بار) که با آن یکی که خوانده شده است، می‌شود ۱۰۰ بار. در مورد سلام هم همین گونه انجام دهد. سوم: روش دیگر این است که وقتی به فراز لعن رسیدید، آن را کامل بخوانید و «اللهم العنهم جمیعاً» را ۹۹ مرتبه بگویید. سپس فراز سلام زیارت عاشورا را بخوانید و بخش آخر آن را ۹۹ بار بگویید: «السلام علی الحسین و علی بن الحسین و علی اولاد الحسین و علی اصحاب الحسین.»

شناخت از زیارت عاشورا ارانه کنیم و بر این اساس، از نظرات مفسران و صاحب‌نظران، استفاده و برای افزایش آگاهی از محتوای مطالب تلاش کنیم. زیارت عاشورا منشور و دستورالعملی کاربردی برای سبک زندگی عبادی، سیاسی و اجتماعی انسان هاست. زیارت عاشورا مراحل و منازل مختلف سلوک و رشد را بیان کرده است که به شرح آن‌ها شما می‌گوییم به کمک خداوند بزرگ. هدف ما این است که برداشتی مبتنی بر معرفت و

آسمانی را به ما گوشزد می‌کند که فرصت ما محدود است. هدف کربلای حسینی جزانسان‌سازی نیست و نیاز بزرگ ما از درگاه حسینی، آموختن انسانیت و خالی کردن دل است از هرچه غیرخداست. در اولین روز از عبادات اربعین خودناقبل از عاشورای حسینی به‌سراغ زیارت عاشورا می‌رویم و از شرح و تفسیر آن برای شما می‌گوییم به کمک خداوند بزرگ. هدف ما این است که برداشتی مبتنی بر معرفت و

بنده خدا بودن برای خودش آدابی دارد. فرصت عبد بودن و سردتسلیم در برابر خداوند متعال فرودآوردن از راه‌های مختلف به دست می‌آید. نگاه به کارهایی که ائمه‌اطهار(ع) برای اثبات بنده خدا بودن و تسلیم شدن در برابر خواست خداوند متعال انجام داده‌اند، برای ما راه‌گشاست. سفر امام حسین(ع) برای حج، آغازگر مسیری در دل تاریخ است که تا به امروز رهروان خود را دارد و باقی و زنده است. اقامه عزرا بر مصائب امام حسین(ع) واجب است و ارزش و معیاری والا دارد اما باید دانست که همه این زیارات، گریه‌ها و غم‌گساری‌ها، فلسفه دین‌داری، فداکاری و حمایت‌ازقوانین